

هدایتان - میرزا احمد - آقا شیخ ابراهیم - صدیق حضرت - ادیب التجار - آقا سید ابراهیم - آقا شیخ محمد - کزازی - شیبانی حکیم الملک - تربیت - آقا شیخ رضا - آقا شیخ علی نویری - صدرالعلماء - آقا سید جلیل - کاشف - آقا سید محمد باقر - حسنعلیخان - وحیدالملک - اسامی کسانی که تصویب کرده اند

دکتر اسماعیل خان - حاجی سید نصرالله - طباطبائی مستشارالدوله - قوام الاسلام - فاتح الملک - محمد هاشم میرزا - ناصر الاسلام - حاجی میرزا آقا - دکتر امیرخان - میرزا ابراهیم خان - موتمن الملک اردبیلی - حاجی آقا - آدینه محمدخان - اسدالله میرزا - وکیل التجار - دهخدا - ارباب کیخسرو عزالملک - متین السلطنه - اسدالله خان - فهیم الملک - وزیرزاده - معاضدالملک - معززالملک - مرتضی قلی خان - ممتازالدوله - کاشف - نواب رئیس اظهار کرد ماده هشتم با کثرت تصویب شد

رئیس - در این ماده بقیه و قعود رأی می گیریم هر کس موافقت با راپورت کمیسیون دارد قیام نماید (اغلب قیام نمودند)

رئیس - با کثرت پذیرفته شد رأی آخری می ماند با اینکه ماده هفتم بکمیسیون رجوع شده مراجعت کند خاطر آقایان مسبوق است خیلی هرايض در باب مقطوعات حقوق هذه السنه بمجلس رسیده است و در این باب بوزارت مالیه رجوع شده وزارت مالیه در جواب تمام آنها يك لايجه نوشته است که آن یکی در موضوع مذاکرات روز پنجشنبه خواهد بود بملاوه دستور آن جلسه راپورت کمیسیون محاسبات راجع بمطالباتی که مردم از مجلس سابق ادعا می کنند راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع بفابريك صابون سازی و غیره طرح آقای دکتر امیرخان درخصوص اخذ تومانی يك قران از مالیات نواقل برای مخارج حفظ الصحه .

حاجی آقا - بودجه مجلس هم طبع و توزیع شده آنرا هم جزء دستور خوبست منظور نمایند .

رئیس - گمان می کنم که بیشتر وقت نداشته باشیم آن روز اینجا مذاکره شد که دو کمیسیون فوق العاده از شعبات تشکیل شود فقط از دو شعبه انتخاب کرده اند از سایر شعبات خواهش میشود که زودتر منتخب خودشان را بفرستند .

میرزا داودخان - در چهارماه قبل وزیر هدلیه قانون قبول و نکول بروات را پیشنهاد کرد وفوریت آنرا خواست مجلس هم فوریت آنرا تصویب کرد وبموجب نظام نامه داخلی هرچیزیکه فوریت آن تصویب شد باید زود از مجلس بگذرد و تا بحال یحتمل اگر يك نظامنامه از طرف وزارت هدلیه آمده بود ممکن بود از مجلس گذشته باشد و این همین قسم ملانده استدعا میشود هرچه زودتر این بمجلس بیاید وبگذرد دیگر آنکه درخصوص نمایندگان ارامنه مدتی است که بمجلس اظهار شده خوبست زودتر تکلیف آنها همین شود که اگر يك نفر لازمست بفرستند بفرستند اگر دو نفر باید بفرستند بفرستند بی تکلیف نمایند .

رئیس - اما درخصوص قانون قبول و نکول بروات چون رجوع شده بود بکمیسیون وحالآنچند روز است که راپورت آن طبع و توزیع میشود و در روز شنبه مطرح شورخواهد شد اما درباب نماینده ارامنه خاطر شما مسبوق است که بنا بود آن کمیسیون يك جلسه باوزرا در آن باب صحبت نمایند بواسطه این چند روزه تعطیل کابینه تاخیر شد باید يك ترتیبی همین دوسه روزه در این باب داده شود .

میرزا داود خان - يك عرض دیگر بنده راجع ببودجه وزارتخانها بود که برحسب قانون باید یانزده روز قبل از سال نو لا اقل به مجلس بیاید و الان تقریباً دو ماه از سال می گذرد و نیامده است باین ترتیب میترسم حال بودجه امساله هم حال بودجه چهارماه سابق را پیدا کند در این صورت لازم می دانم از طرف مجلس در اینخصوص تا کیدی بوزارتخانه ها شود که هر چه زودتر بودجه خودشانرا بمجلس بفرستند .

صدیق حضرت - چون فردا جلسه کمیسیون قوانین مالیه است قانون متوفیات مطرح شده درخصوص ماده هفت راپورت داده خواهد شد خوبست جزء دستور جلسه آتی بفرمائید که بواسطه این يك ماده نماند .

رئیس - بسیار خوب .

فهیم الملک - درباب بودجه ها که فرمودند کمیسیون مالیه بتمام وزارتخانها نوشته است که هر چه زودتر بودجه خودشان را بفرستند حتی نوشته است که اگر بفرستند بوزارت مالیه نوشته میشود که مخارج بآنها داده شود .

(رئیس حرکت کرد .)

[مجلس يك ساعت از شب گذشته ختم شد]

جلسه ۸۸

صورت مشروح مذاکرات روز پنجشنبه ۲۴ شهر ربیع الثانی ۱۳۲۸

دو ساعت ونیم قبل از غروب آفتاب مجلس در تحت ریاست آقای مستشارالدوله تشکیل شد بصورت مجلس روز سه شنبه (۲۲) را آقای معاضدالملک قرائت نمود

میرزا داودخان - ماده هجدهم نظامنامه داخلی مامینویسد يك کمیسیون موسوم بکمیسیون بودجه مرکب از (۱۸) نفر در اول هر دوره اجلاس سه سالیانه از شعبات تعیین میشود در جلسات این کمیسیون اعضاء حاضر و غایبه ومعذوره معین و فردای آنروز اسامی آنها در روزنامه رسمی درج خواهد شد - آنان تقریباً شش ماه است که کمیسیون بودجه در دو انتخاب انتخاب وانعقاد یافته در صورتیکه ما ابدأ بصورت حاضر وغائب آنرا ندیده ایم استدعا میشود که صورت آنرا اداره مباشرت گرفته و در روزنامه رسمی اگر نداریم در یکی از روزنامهها درج نمایند عرض دیگر بنده اینست که در کمیسیون فوائد عامه دو نفر غائب داریم یکی آقای آقامیرزا محمد صادق که یکماه مرخصی گرفته اند و یکی آقای حاجی میرزا رضاخان که حاضر نمیشود خوب است عوض این دو نفر برای کمیسیون فوائد عامه انتخاب شده عده اعضاء آن تکمیل شود برای اینکه کار این کمیسیون خیلی است و صورت حاضر و غائب هم همانطوریکه عرض شد مقرر شود که در یکی از روزنامهها درج شود .

ارباب کیخسرو - خیلی از چیزها ست که شرط شده است در روزنامه رسمی درج شود و چون فعلاً روزنامه رسمی نداریم عمل نمیشود و وقت روزنامه رسمی تأسیس شد البته نوشته میشود .

میرزا داودخان - عرض کردم اگر چه روزنامه رسمی نداریم ولی فعلاً در یکی از این روزنامهها اگر نوشته شود ضرری ندارد .

(لايجه وزارت مالیه که در جواب عرائض ارباب حقوق مقطوعه بمجلس نوشته بودند قرائت شد که کلیه این برگشتها بر سه قسم است قسمت اول حقوقی که از نظمی وغیره در کمیسیون مجلس سابق جرح و تعدیل شده قسمت دوم حقوق مقصرین سیاسی که در هیئت مدیره محکوم بپیر گشت شد قسمت سیم بعضی حقوقات است که حضرت اشرف آقای رئیس الوزرا عنظر باطلاعات شخصی از کتابچه های قزوین و استرآباد و سازندران و گیلان جرح و تعدیل فرموده اند تصویب آنها منوط برای قطعی مجلس شورای ملی است .)

رئیس الوزراء - این برگشتها را که بمن نسبت داده اند بنا بود که در تانی بیاورند من يك مراجعه در آنها بکنم دیگر از وزارت مالیه بیاورند ولی درخصوص آنچه که من قطع کرده ام خیلی بجا بود چون بعضی از طبقات نوکر بودند که خودم اطلاع داشتم که فقط اسم بود و همچو چیزی نبود باین جهت قطع کردم .

رئیس - کلیه در این باید يك تجدید نظری بشود و در آن تجدید نظر رأی وزارت مالیه هم شرط خواهد بود .

وکیل التجار - بنده چون در سابقه این مذاکره راجع بقسمت اول خوب مطلع هستم و خودم مخصوصاً در آن دوره که رسیدگی بحقوق نظامی میشد در کمیسیون نظام آن دوره بودم لازم است اطلاعات خود را عرض کنم اینکه در اینجا نوشته اند که يك میزان کلی در آن دوره تعدیل شد آن يك میزان تخمینی بود مثل اینکه ما بگوئیم در تعدیل فلان جسا اقلایك - کورور - یا دو بیست هزار تفاوت پیدا خواهیم کرد حداقل صد هزار تومان است این هم يك حداقلی بود که می شد در حقوق نظامی ممکن بود بشود یعنی اشخاص بسیاری بودند که با اسم نظام حقوق می بردند و حال اینکه اسمی از ایشان در نظام نبود بلکه خیلی از آنها ماخذ صحیحی نداشت مثلا حقوق بعضی اطباء نظامی بود که ابدأ وجود خارجی نداشت وبعد از اینکه در کمیسیون نظام نظریات شد رفت کمیسیون مالیه و تجدید نظر شد و بنا بود که باقی دیگرش را هم طرح وحك و اصلاح کنند که ترتیب بهم خورد و عقیده من اینست که آن بقیه هم بیاید بکمیسیون بودجه که کمیسیون در آن تجدید نظر کرده و راپورت بدهد و در مجلس خوانده شود و بگذرد یعنی آنوقت تمام صورت افراد و نظامی دیده نشده بنا بود صورت اسامی و حقوق بعضی اشخاص هم که موضوع خارجی ندارند باید از لیکن شلی ندارند بیاورند و بیاورند پس لازم است که صورت بقیه را هم حالا بیاورند و فعلاً آن قسمتی که راجع به نظریات کمیسیون

مجلس سابق است که حک و اصلاح کرده است باید توقیف باشد که مجلس تانیا نظریات خود را در بقیه بکند و رأی قطعی آخری را بدهد البته اگر مجلس حکم باقی آن داد بجای خودش معین خواهد شد برای اینکه وقتی می شود این حقوق را مسلم داشت که در مجلس رأی داده شود لکن عقیده بنده اینست که آن قسمت عجاله و قیف باشد تا وقتی که مجلس نظر ثانوی را در آن قسمتی که حک و اصلاح شده است و در بقیه بکنند و تکلیف کلی را معین کنند در قسمت ثانی بنده عقیده ام این است که هر چه بقیه است مجلس رأی هم می دهد که توقیف باشد نظر پیاره جزئیاتی که ممکن است راجع به معین نباشد و آن قسمت هم گمان می کنم که چندان اهمیت نداشته باشد ولی در هر صورت باید بنظر کمیسیون بودجه و مجلس برسد مقصود بنده این است که تمام بنظر مجلس برسد نه اینکه رأی و حکم هیئت مدیره قاطع نیست حکم آن هیئت قطعی بوده است ولی چون این مسلمی است که قطع و معین حقوق در هر کجا باشد باید به مجلس بیاید و از تصویب مجلس بگذرد از اینجهت عرض کردم که به مجلس بیاید و در قسمت ثالث هم نمیدانم بچه جهت بوده است که میفرمایند يك قسمت را داده اند و قسمت دیگر همین طور مانده است معلوم می شود که آن قسمت را چون آقای رئیس الوزراء شخصاً اطلاعی داشته اند بموجب آن اطلاع فقط يك یادداشتی کرده اند ولی در بقیه هم بعقیده بنده باید مجلس و کمیسیون با آنها رسیدگی بکنند اگر کسانی هستند که واقفاً باید که مجلس هم رأی بدهد نهد ولی در قسمتی که ایشان قطع کرده اند گمان نمیکنم که محل اشکال باشد باید به همان قسم معمول باشد تا وقتی که مجلس رأی کلی را بدهد و تکلیف کلیه مقطوعات معین شود .

فهییم الملک - در باب این مقطوعات مدتی است که نوشتجات زیاد به مجلس آمده است و به کمیسیون هراض رجوع شد و بطوریکه ملاحظه فرمودید از وزارت مالیه جواب داده شده غرض اینست که مقطوعاتیکه در دوره سابق واقع شده بر دو قسم است یکی قشونی است و یکی غیر قشونی در قسمت قشونی آنطوری است که وزارت مالیه نوشته اند و در بودجه قوی نیل هم پیشنهاد کرده اند ولی یک قسمتی از ارباب حقوق جزء نظام را منظور کرده اند و صورتی نوشته اند و هنوز تمام نشده است که به مجلس بیاید و خواهد آمد اما مجلس باید مبلغی را که در سنه قوی نیل قطع کرده اند جمع آنرا منظور نماید یعنی ببیند اگر از پیش منظور شده است که او را تجدید نظر بکنند و بهر کس صلاح است بدهند و سایر ارباب حقوق که تظلم میکنند حقدارند ایرادی بر آنها نیست برای اینکه هنوز در مجلس مذاکره نشده و مجلس رأی نداده و قانونی وضع نکرده و مادامی که در مجلس قانونی وضع نشده است مستوفی ها هم به موافقت کتابچه خودشان می توانند بدهند . قسمت دوم هم که راجع به حقوق مقصرین پلتیکسی است دو قسم است یکی راجع به حقوق خود مقصرین است که باید قطع شود یعنی آنچه که بحکم هیئت مدیره قطع شده است البته صحیح بوده است ولی درباره بعضی ها می خواهم عرض بکنم که خوب دقت

نشده است برای اینکه بعضی ها بوده اند که در جزء مستمری یکی ازین مقصرین يك مقداری حقوق داشتند چنانچه یکی دو فقره از همین بابت هر یضه به مجلس آمده است و از وزارت مالیه در این باب اظهار شده است و امروز اگر حقوق او قطع شده است باید معین کرد و باو داد شاید مثلا صد تومان حقوق داشته است و در ضمن حقوق یکی از اینها قطع شده است باید تحقیق کرد آنچه که منظور هیئت مدیره بوده است قطع بشود و باقی بصاحبانش برسد .

رئیس الوزراء - مادر هیئت مدیره بودیم و از قطع حقوق ابد آخری نداریم .

فهییم الملک - غرض بنده اینست که باید رسیدگی کرد و دید که احکام هیئت مدیره در حق کدام يك صادر شده و تا صورت آن نوشته نشود و طبع و توزیع نشود باید آن قسمت توقیف بماند نه مقطوع و مجلس قطع آنرا تکذیب مینماید و باید ملاحظاتی بشود اگر فرضاً هیئت و رراء ملاحظاتی دارند در اینکه بعضی حقوقات باید قطع شود باید ملاحظاتی خود را به مجلس پیشنهاد نمایند و اگر وزارت مالیه هم که مسئول جمع و خرج دولتی است در سال يك پیشنهادی بکند می شود باو يك حقی داد تا اینکه نظریات خود را اظهار نماید ولی در این قبیل حقوق دیوانی وزارت مالیه هم تا از مجلس رأی قطعی داده نشده است نباید بدهد و آنچه را که بدون اجازه وزارت مالیه مقطوع شده نباید آنرا مقطوع دانست و باید به مجلس اظهار شود بعد از تصویب مجلس آنوقت مقطوع خواهد بود و قسمت دیگر که راجع به خرج آمده است آباد و مازندران و قزوین است نباید امثال آنها حقوق چند نفر را قطع کرد مگر اینکه مجلس در آنباب تحقیق کند و رأی بدهد و الا بدون رأی و تصویب مجلس بهیچ دلیل نمیشود حقوق کسی را قطع کرد و بهماز آنکه آن صورت را آوردند به مجلس و تکلیف آنها معین شد قسمت سوم را يك تکلیفی برای او معین میشود ولی فعلاً نباید آن قسمت را مقطوع دانست مگر اینکه دلایل مقطوعی آنها پیشنهاد شود .

متمین السلطنه - این ترتیبی که در حقوق مقطوعه پیدا شده است چیزی که هست یکپس و مرج کلی در کلیه مقطوعات فراهم آورده است که خیلی محل تعجب است و شاید خود وزارت مالیه هم خبر نداشته باشد باین معنی که هر کس میرفته است قبض خود را بنویسد جواب می شنید که حقوق شما مقطوع است دیگر او در مقام جواب بر نمیآید که چه شده است که قطع کرده اند آنها بعضی ها را راجع به هیئت مدیره بگرداند و بعضی را بکتابچه کیلان و مازندران و غیره منتسب مینمودند و بالاخره که تحقیق میشد معلوم میشد که داخل هیچیک از این سه شق نیست و قبض آن صادر میشد و گرفته میشد و گمان میکنم که این یک ترتیبی است که وزارت مالیه و خود مجلس هم رضی نشود باسته ای احکام هیئت مدیره و آن قدریکه آن هیئت آن را حکم پیر گشت کرده اند که آنرا صحیح می دانیم و آن اشخاص هم که در آنجا هستند معذوری هستند معلوم الحال و گمان نمی کنم که در آن باب معارضی داشته باشند و بنده در آنجا باستثنای شق ثانی دو شق اول و سیم را بکلی بی اساس می دانم و گمان نمی کنم که کسی بتواند آنها را مقطوع بداند یا

اینکه همینطوریکه بانظار مقطوع بنظر آمده است اسباب این بشود که کمیسیون بودجه و مجلس هم تصویب بکنند که قطع شود و این دوشق را بنده قابل توجه می دانم که مجلس شورای ملی باید تجدید نظری در آن بکند آن شق اول شقی است که در کمیسیون مجلس سابق مذاکره شده بود ولی از مجلس نگذشته بود و از قرار اطلاعی که دارم در خود کمیسیون هم رأی نداده بودند در این صورت نمیشود آنرا مقطوع دانست و گذشته از این اعم از اینکه در کمیسیون مجلس سابق رأی برای مقطوعات گرفته باشند یا نگرفته باشند حتماً باید صورت آن به مجلس بیاید و از مجلس بگذرد و اما شق ثالث که بهیچوجه قابل دفاع نیست و گمان میکنم نه بنده و نه یکی از وکلای محترم بتوانند دفاع نمایند که بفلان جهت از کتابچه کیلان و مازندران زده شده است این اشخاص هم مثل سایر مردمی هستند که حقوق مختلفی میبردند و هیچ عنوانی نداشتند که اینک بعضی از اشخاص را که حقوقشان از کتابچه کیلان و مازندران قطع شده است می شناسیم که خودشان گفته اند اگر رسیدگی شود معلوم می شود که حقوق مابقی ماخذ نیست و ترتیبی بهتر ازین نیست که در مقام دفاع بر آمده اند و حاضر شده اند که در حقوقات ایشان رسیدگی شود در هر حال بنده تصور می کنم آنچه راجع به هیئت مدیره است باید صورت آن به مجلس بیاید که مسروق باشیم و مستوفی نتوانند بهر کس بگویند که شما جزء مقطوعات هستید و اسباب زحمت مردم را فراهم بیاورند و آن قسمتی که داخل در شق اول و ثالث است حتماً باید صورت جزء آن به کمیسیون بودجه بیاید کمیسیون بودجه باحضور وزیر مالیه تجدید نظری در آن بکند و به مجلس بیاید آنوقت مجلس اگر رأی می دهد که مقطوع بشود مقطوع بشود و اگر رأی نمی دهد که بر قرار باشد همان طور ابراه شود .

ابو القاسم میرزا - بنده با فرمایشات آقای متمین السلطنه کلیه موافقم لکن آن قسمت ثالث را بکلی تکذیب می نمایم برای اینکه بهیچوجه از روی حقانیت نبوده است .

حاجی فاتح الملک - بلی بنده می خواستم عرض کنم که ما انتظار این را داشتیم که لایحه زودتر به مجلس بیاید و گمان می کنم خیلی دیر شده است که این لایحه به مجلس آمده است زیرا که از خیلی جاها می شنویم که می گویند مجلس حقوق ما را قطع کرده است و حال اینکه مجلس ابدأ اطلاع ندارد و چنین کاری را نکرده است و بعقیده بنده خوب بود که زودتر از این این به مجلس می آمد و می گذشت و در این سه شق نمی شود بکلی آنها را رد کرد از شق اول البته بعضی ها بوده اند که با اسم نظام میبردند در صورتی که اسمی از ایشان در نظام نبوده است و البته الان هم اگر آن صورت به مجلس بیاید تصویب میشود که مقطوع باشد ولی آمدن صورت جزء آنرا صلاح نمی دانم و اگر نباید بعقیده من بهتر است برای اینکه مردم ندانند که کیها بلا رسم حقوق می بردند و وکی ها نمی بردند و در قسمت ثانی اینطوری که آقای رئیس الوزراء در بین فرمایشات آقای فهییم الملک فرمودند یک قدری اسباب تشکیک شده است ولی البته هیئت مدیره بی خود کاری نکرده است و نباید بدانیم

کچه شده- البته در آنوقت لازم بود که همبطور بشود در قسمت سیم هم میفرمایند که بنا بود وزارت مالیه صورت جزه را بفرستند پیش من که یک تجدید نظری بکنیم و نظر ستادماند والیه آنهام لازم است به مجلس بیاید و ملاحظاتی که لازم است بشود که مردم هم مطلع شوند که کی داد است و کی مداراست

محمد شاه ششم میرزا - بنده فقط در قسمت دوم عرض میکنم اگر از هیئت مدیره حکم قطعی داده شده است البته باید آنرا جاری و معنی بداییم و اگر حکم قطعی نشده است باید صورت آن بکسیسیون بودجه و مجلس بیاید و وقت شود بعد از وقت و رسیدگی البته اگر کسانی باشند که لایق باشند قطع خواهند شد ولی مادامیکه معین نشده است مجلس نمیتواند کلیه آنها را تصویب نماید

رئیس - کتبه چند نفر از آقایانی که در این باب گفتگو کردند معلوم میشود که با هم دیگر موافقت دارند چند نفر دیگر هم اجازه خوانسته اند ولی گمان میکنم که مذاکره در این باب کافی است و دیگر مذاکره لازم نیست باید صورتی از وزارت مالیه به کبسیسیون بودجه داده شود که در اینجا یک امان نظری بکنند و تکلیف آنرا معین بنمایند .

آقای سید حسین اردبیلی - در این موضوع هر یک از آقایان که بخواهند مذاکره بفرمایند گمان نمیکند مخالفی باشد همه میگویند از مجلس باید بگذرد تا از مجلس نگذرد فقط او قانونی نیست و از مجرای قانون نشده است برای اینکه این قسمتی که در کبسیسیون مجلس سابق جرح و تعدیل شده است که در آن مجلس نیامده است و آن قسمتی که در هیئت مدیره قطع شده است که خود وزارت مالیه نوشته است که بنظر هیئت مدیره نرسیده است فقط در شبهه شده است و آقای رئیس الوزرا هم همین را تأیید فرمودند در قسمت ثالث هم چون ترتیب صحیحی نداشته است نمیتوان رأی داد که مقطوع باشد تا اینکه مردم بگویند مجلس حقوق را قطع کرده است .

رئیس الوزرا - مقطوعات ما زاندران یعنی آنقدری را که راجع بقشونی بود من قطع کردم از این قبیل است که مثل نوشته بود سرخان (۱۲۰) سوار در صورتیکه بنده اطلاع دارم که هشتاد سوار هم ندارد و نفری بیست و یک تومان هم مواجب برای آنها نوشته بودند این بود که بنده قطع کردم و گفتیم که بنده خود این سوارها را درست میکنم و این مواجب را هم بآنها میدهم در وقت که حکومت استر آباد این سوارها را مرتب و درست کرد برای آنها مواجب میدهم خود بنده چهار پنج سال در آنجا حکومت کردم و اطلاع دارم که ابتدا همچو کسانی نبوده اند و گفتیم که این ضرر دولت است و نباید داد و این مواجب را باسم آنها بخرج می آوردند و همه را با جزه حکومت و کسانی که در آنجا بودند میبردند و آن قسمتی را که من گفتم نباید داد صورت آنرا ثانیا از وزارت مالیه خواستم که بیاورند ببینم این بود بیاورند خودشان هر کدام را میل داشتند مقطوع داشتند و باسم بنده رواج دادند در صورتی که بنده خبری ندارم مگر اینکه صورت آنرا بیاورند ببینم کی هارا من قطع کرده ام و کی هارا باسم من

میکند و برای تخریب بنیان مملکت سعی میکند و نباید حقوق داد در بنیان فقط بنده عرض میکنم که یک کبسیسیون رجوع شود و یکروز بیشتر طول نمیکشد بجهت اینکه تمام اینها چهل و پنجاه نفر بیشتر نیستند همه ماها آنها را میشناسیم و رسیدگی میشود و بحث بباره ملاحظات چهار پنج نفر را با وجود سیات اعمال آنها بگوئیم بدهند ولی بقیه قطعاً محکوم بقطع خواهند شد و این خواهد در مجلس خوانده و وزارت مالیه در هر کجا باشد بیک جلسه ختم میشود برای اینکه فرد فرد ما آنها را میشناسیم اما در شق اول و آخر باید در این مجلس بعد از مذاکره رأی بر ابقاء یا رد گرفته شود لازم نیست که بکسیسیون رجوع شود و سه ماه طول بکشد وقت کبسیسیون را تلف کند و بعد در یک جلسه هم وقت مجلس تصبیح شود ممکن است یک رأی آخری گرفته شود و مطلب ختم شود .

میرزا مهر قصبی قلیخان - بنده اولاً این مسئله را تحسین میکنم این را که گفته شد این مطلب راجع به وزارت مالیه است و مربوط به مجلس نیست بجهت اینکه وزارت مالیه وضع شده است برای اینکه ملاحظه کنند که این حقوقی که داده میشود باشخاص موجود داده میشود یا باشخاصی داده میشود که معلومند و بعد از آنی که معلوم شد باشخاص موجود داده میشود فرد فرد را معین کنند که این شخص مستحق است یا مستحق نیست و این یک ترتیبی بود پیش آمد در سابق که مجلس سابق مجبور شد که رسیدگی کند و ببیند اینها اینکه میبرند مستحق هستند یا نیستند و حالا باید وزارت مالیه جداً اقدام نماید و ببیند و این حقوقیکه در کتابچه نوشته شده صحیح است و معنی دارد یا خیر و تصور میکنم که اینکار را قبل از وقت کرده باشند بجهت اینکه ترتیبی که در مرکز ولایات معین کرده اند قبل از ششماه معین میکنند که این کتابچه های ما صحیح است یا غیر صحیح و اما در مسئله نظامی من میگویم بطور تقریب میشود معین کرد که این وجهی که حالا بر کشت کرده است با آن جمعی که آن زمان معین شد در باب نظام کتراست و بایشتر است و اینکه آقای وکیل اینچاز فرمودند که بتمام افراد رسیدگی شد فقط باشخاص نظامی رسیدگی نشد و آنچه را که لازم بود مجلس تحقیقات بکنند کرد و همانطوریکه گفته شد این اقتدرها مطلق ندارد و در ظرف یک هفته معین میشود که یا بهمان طوری که قطع شده است تصویب شود و اگر در باره بعضی ها اشتباه شده است و باین واسطه کم و زیادی در حقوق آنها شده است یا آنکه در بین آنها اشخاصی بوده است که نباید از حقوق آنها کسر شود ممکن است وزارت مالیه و وزارت جنگ مرتباً در آن مواد تحقیقات خود را کرده بمرحله پیشهاد کنند که رأی آخری در آن داده شود و در شق آخری عرض میکنم که هیچ فرقی ندارد که این قسم اشخاص بلا رسم در جزه ما زاندران باشد یا در جزه کیلان و جاهای دیگر کتبه این قسم اشخاص در هر جا باشند تا اندازه مشهور هستند ممکن است که این را هم آقای وزیر مالیه معین نمایند و اگر معلوم شود که آن معرفی صحیح نبوده است رفع شود با اینکه وزارت مالیه با وزارت جنگ در بنیان شور کرده رأی آخری خود را بجمع پیشهاد کنند

که مجلس هم رأی آخری داداده مطلب ختم شود که بودجه که برای سنه آتیه نوشته میشود بکلی از این حشو و زواید پاک و صحیح باشد .

آقای شیخ ابراهیم - مقصد از این مذاکره چه چیز است اگر مقصود اینست که باین هاد را اینچازای گرفته شود که باید این قسم از هم تجزیه شود برای اینکه هر کدام دلیلی علیحده دارند علاوه بنده میخواهم عرض کنم آن چیزی که در سابق قطع شده است حقوق نبوده است یک چیز دزدی بوده است که در اینجا نوشته شده بود این خیلی نظری است که اشخاص دزدی می کردند و باسم نظامی حقوق میبردند و آنرا قطع کردند حالا بگویند که حقوق آنها را قطع کرده اند این را نمی گویند حقوق بوده است و قطع کرده اند اما در مسئله دومی حالا قاپ ها باینان نرم شده است بنده ان ولی آنوقت خود آنها مایل بودند و التماس میکردند که این قدری حقوق که میبردند دو مقابل آنرا از کیسه خودشان بدهند و آنها را نکشند ولی ما با کمال ملامت و نرمی و مدارا با آنها رفتار کردیم و آن کاریکه لازم بود با آنها بکنیم نکردیم و بر آن ها رحم کردیم و باین اندازه اکتفا نمودیم حالا اگر حامی پیدا کرده اند و قاپها نرم شده است و می خواهند باز با آنها بدهند بنده ان اما مسئله سیمی آنهم بی اساس نبوده است من هم مثل آقای رئیس الوزرا در ولایات خود میدانم که خیلی ها هستند به اساسی میبرند در صورتی که ابتدا همچو چیزی نیست به اسم سوار میبرند در صورتیکه سوار نیست در این مورد هم چون ایشان اطلاع داشتند و دیدند که بکلی بی اصل است و همچو چیزی نیست گفتند نالحق است نبرند حالا هم هر کس از آنجا که میفرمایند اطلاع دارند بخواهند معلوم شود .

مؤتمن الملک - بنده عرض در قسمت اول است اینکه آقای تقی زاده فرمودند با فرمایشات ایشان مخالفم این فرمایش ایشان وقتی صحیح میشد که در یک مملکتی باشد که تمام دوا بر آن مرتب باشد و مجلس هم ترتیب معین باشد و وظایف مجلس معلوم باشد آنوقت میشود گفت که این را باید وزارت مالیه ترتیب آنرا بدهد ولی مجلس که می نشینند برای ماهی سه تومان ورثه مشهدی محمد زاندارم مذاکره میکنند و رأی میدهند البته آن مجلس حق دارد که یکمده اشخاصیکه صد هزار تومان مواجب میبردند در باره آنها رسیدگی کند و به بیند کدام بحق می بردند و کدام بفرح حق حالا آقای آقای شیخ ابراهیم آقا فرمودند که آنها دزدی میکردند اگر دونه بین ده نفر دزدی میکردند نباید اسم تمام آنها را ساقط کرد و از روی بی اعتدالی حقوق تمام را برید ما اگر بخواهم از روی عدالت رفتار کرده باشیم باید به بینم این مقدار را که در مجلس سابق رأی قطع آن داده اند از رویی چه ماخذ بوده است که رأی داده است عمرو ببرد و زید نبرد برای این رأی داده است که از بودجه سنه آتیه کسر شود باید صورت جزه آن را بفرستند بکسیسیون بودجه کبسیسیون بودجه رسیدگی کند به بیند کجا بی اعتدالی شده است و کجا بموجب بوده است و از نظر مجلس بگذرانند

حسنعلی خان - بنده عرض میکنم که تا یک اندازه مخالف جمیع آقایان هستم عرض میکنم

آن قسمتی که راجع بمقطوعات نظامی است در مجلس سابق رأی داده نشده است در کبسیسیون رأی داده شده است و ما اشتباهی کنیم که برای کبسیسیون را رأی مجلس فرض میکنیم ولی ما باید فقط مقطوعات سنه قوی نیل را قانونی بدانیم یعنی آنچه را که مجلس سابق رأی داد و کتابچه آن در دست مردم است و در باقی تا به مجلس نیاید و با اکثریت نگذرد نمیشود صورت قانونی برای او تصور کرد و ما اساساً باید بدانیم یعنی این مجلس باید اساساً یک مسلکی را برای خودش اتخاذ کند یعنی به بیند که اساساً خیال قطع کردن حقوق مردمان دارد یا ندارد و وقتی که مجلس چنین رأی را داد آن وقت باید همین مقطوعات را هم رأی قانونی داد و در این مسئله مقطوعات میدانم فوق العاده اسباب بریشانی خاطر مردم شده است بنده میخانم بعضی را که حقوق آنها قطع شده است و بهیچوجه دزدی نکرده اند و باین حقوق زندگانی کرده اند و در حقیقت این مدد معاش که آنها داده میشود قطع شده است باید صورت این مقطوعات یعنی صورت تمام جزئیات آن به مجلس بیاید و بکسیسیون؛ چه برود و رسیدگی کنند که اگر بخواهیم چیزی را قطع کنیم باید در کبسیسیون بودجه مذاکره شده و در مجلس بگذرد و بنده باز عرض میکنم که این مذاکرات بهیچوجه صورت قانونیت ندارد و اگر کارها از مجرای قانونی خودش میگذشت دچار اینگونه منحورات نمیشدیم بنده هیچ تصور نمیکند یک مملکتی که دارای مجلس شورای ملی باشد یکشاهی بدون تصویب مجلس شورای ملی بشود بیکنفر داد یا بشود تطع کرد و اینها امروز با قطع شده است یا اینکه رفته اند پیش مراجع امور بآنها محض اینکه بکلیب نفی کرده باشند بآنها میگویند حقوق شما تطع شده است و ما وزارت مالیه را در یک مجذور زنگی گذاشته ایم عقیده بنده اینست که مجلس شورای ملی جداً این مسئله را تکذیب نماید و مردم بگویند که مجلس ابتدا خیال قطع حقوق مردم را ندارد و بزرگترین دلیل ما قانون پرروری بود که برای متوفیات از مجلس گذشت (رژیم) قدم ما استبدادی بود و مردم بقاط یا بفر غلط یک استمراری میبردند و بنده عقیده ندارم که مجلس شورای ملی بگوید چون مردم بقط این حقوق را میبرند حال نباید ببرند و خوبست مجلس جداً بگوید که چنین خیالی ندارد که حقوق مردم را قطع نماید والا اگر مجلس خیال تطع حقوق مردم را داشت قانونی که راجع بمتوفیات بود برای چه آنرا تصویب کرده اند یکمرا بر روی تمام میکشیدند و از هیئت مدیره محبت میشود بنده هیچ صلاح نمیدانم چیزی را که رسمیت ندارد بهیئت مدیره نسبت بدهند بنده که نمیتوانم این را تصدیق کنم و به عقیده بنده آنوقت میشود این را قبول کرد و بهیئت مدیره نسبت داد که بهر واضع هیئت مدیره رسیده باشد تا و کلام ملت به بیند و بگویند این حکم هیئت مدیره است بحکم یک هیئتی در این مملکت بوده اند و یکی از سیاستیکه درباره مقررین مجری داشته اند قطع حقوق آنها بوده است ولی ما باید قانوناً معین کنیم که آنها اینکه در دوره استبداد معیر مستحق قطع حقوق بوده اند کیانند و لایقند که حقوق آنها را تطع نمایند یا خیر و بنده ابتدا این ترتیبی را که واقع شده

است قانونی نمیدانم و جداً رد میکنم و میگویم آن صورت و صورتیکه وزارت مالیه داده شده است به مجلس بفرستند مجلس به بیند اگر میان آنها واقعاً اشخاصی بوده است که درجه خیانت آنها با اندازه بوده است که نباید با آنها حقوق داده شود مجلس هم تصویب کند که ندهند و بنده باز مکرر میکنم عرض خود را که مجلس امروز عقیده خودش را ظاهر نماید که ابتدا خیال قطع حقوق کسی را ندارد اما اینکه این مسئله راجع بعقوبت مجلس نیست براجع بعقوبت وزیر است خیر حق مجلس است ولو یک نفران هم باشد راجع به مجلس است باید مجلس رأی بدهد .

وزیر مالیه - بنده تصور میکنم که به اندازه آنکه این لایحه از طرف وزارت مالیه تقدیم شد در مجلس قرائت شده و بکسیسیون رجوع خواهد شد و در آن کبسیسیون بنده حاضر میشوم و توضیحاتی که لازم است میدهم آنوقت رأی مجلس در اینخصوص معین خواهد شد حال که اینطور مذاکره شد استدعا میشود که یا اینرا راجع کنید به کبسیسیون بودجه که در اینجا بعد از مذاکره رایورث داده و مجلس رأی آخری را در آن موضوع بدهد یا اینکه همین لایحه را بفرستید به وزارت مالیه تجدید نظری کرده که باز به مجلس بفرستد .

رئیس - این تقاضائی که آقای وزیر مالیه نمودند گویا مجلس هم موافقت داشته باشد که این لایحه بگردد بوزارت مالیه که وزارت مالیه نظریات ثانوی خود را در آن کرده مجلس پیشهاد کرده مجلس تکلیف قطعی را معین نماید (گفتند صحیح است) .

فهم الملک - آقای تقی زاده فرمایند ایشان نظریات کبسیسیون بودجه را قدری بی وفور کرده اند برای اینکه فرمودند در باره اشخاصی که رسیدگی می شود بکفر از اعضاء میگویند من این شخص را میشناسم و معرفی او رأی میدهم در اینصورت استدعا میکنم که یک تکلیف دیگری برای کبسیسیون بودجه معین نکنند .

تقی زاده - بنده خیال میکنم که آقایان اول گوش بدهند عرایض بنده را بعد فرمایشات نمایند مثل اینکه آقای مؤتمن الملک فرمودند من مخالفم بعد یک فرمایش کردند و بمن نسبت دادند که من ابتدا همچو چیزی نگفته بودم معلوم شد که توجه نکردند من گفتم در فقره یکمده هزار تومان بایاید بفرستد بوزارت مالیه بکسیسیون فرستادن صلاح نیست ولی هر چه شد باید به مجلس بیاید اما یک مجلسی بوده است که میگفته است هر چه کبسیسیون رأی داده است مرا قبول است یکمده بکسیسیون هم بوده است چنانچه مقطوعات نظامی که در کبسیسیون تصویب شد به مجلس نیامد فقط صورت کلیه آن به مجلس آمد اما اینکه آقای فهم الملک فرمودند ایشان هم توجه نکردند که بنده چه عرض کردم بنده گفتم در کبسیسیون سابقه یکمده فردی رجوع شده است که ده دوازده نفر بیشتر نبوده اند و اعضاء کبسیسیون هم آن اشخاص را می شناختند حالا درین مجلس که همچو چیزی واقع نشده است که یکمده فردی بآنجا رجوع شود بنده عرض کردم در کبسیسیون سابق زمان رسیدگی وقتی یک اسمی بیرون آمد بر حسب شناسائی که اعضاء از آنها داشته اند حقوق آنها یا ابقاء با قطع و من هم یکی از آن اعضاء بودم همچنین آقای رئیس هم یکی از اعضاء بودند در آن مرتبه

این شکل بود که اسم خوانده میشد یکی میکفت من میشناسم تکلیف اومعین میشد اما الان یکدسته بکدسته جزء استر آباد وارد کمیسیون شود ما چه خواهیم کرد خودن هم یکی از اعضاء کمیسیون بودجه هستم غیر از اینکه بگوئیم فلان شخص را میشناسیم وفلان شخص را میشناسیم و مستحق است یا غیر مستحق یعنی تحقیقات مصادق و موضوعی میشود و باز بنده عرض میکنم که مثل سابق لازم نیست درباره جزئیات که مثلا میرزا محمد چقدر و میرزا علی فلانقدر و غیره سه ماه تحقیق شود و دردرس کمیسیون را زیاد نماید که پنج شش نفر را ابقا یا قطع نمایند این هیچ معنی ندارد در باره صدرراعز تومان و در باره بر کشتی کبلان و مازندران و غیره من یک پیشنهاد کرده ام و گمان میکنم اگر خوانده میشد وزارت مالیه هم این تقاضا را نمیکرد و حالا هم مجلس باید یکی از آن کار را بکند يك کمیسوی تشکیل نماید که ترتیبات قدیمه اعاده شود و اسم زید و عمر خوانده شودیا بگوید همانطوری که کمیسیون سابق رأی داده است صحیح و قاطع است بجهت اینکه صورت کلیه آن در مجلس تصویب شده است یا اینکه بکمیسیون بودجه رجوع شود که رسیدگی شود ولی بنده شخصاً صلاح نمی دانم مثل آقای مؤتمن الملک شخص محترمی بنشیند و یادداشت کند که در خارج رسیدگی نماید بینه میرزا محمد طبعی هست یا نیست پس وظیفه مجلس نیست که درین جزئیات رسیدگی نماید در مسئله هیئت مدیره هم بنده يك پیشنهادی کردم اگر آقایان اجازه بفرمایند آن پیشنهاد خوانده شود.

مؤتمن الملک - اینکه فرمودند بنده گوش ندام و ملتفت نشدم بنده گوش دادم و ملتفت هم شدم فرمودند اسم خواندن صحیح نیست بنده عرض کردم در صورتیکه برای ورثه مرحوم مهدی محمد زاندارم میخواهند ماهی سه تو آن شهریه بر قرار کنند اسامی آنها در مجلس خوانده میشود و از نظر مجلس میگردد همچنین در باره ورثه عظیم زاده البته این هم باید خوانده شود و اینکه فرمودند حالا رأی گرفته شود بنده عرض میکنم چون ما اشخاص آنرا نمی شناسیم اگر رأی بدیم ظلم خواهد شد پس لازم است يك کمیسوی تشکیل شود و با آنها رجوع شود یا اینکه کمیسیون بودجه رسیدگی کند و ببیند اگر در باره بعضیها ظلم شده است بر گرداند و ابقاء نماید چنانچه من خودم اشخاصی را سراغ دارم که از ضمه استند و حقوق آنها را بکلی بریده اند و اینکه میگویند در آنجائی که بتوانم در يك مطلبی احقاق حق نمایم کسر شأن من است هیچ کس شأن من نمی شود که بوظیفه خود عمل نمایم.

رئیس - کلیه در آراء مخالفی نیست بعد از اینکه آقای وزیر مالیه تقاضا کردند که رجوع شود وزارت مالیه که شاید درین قلم توضیحات بدهند تکلیف معلوم شود گمان میکنم دیگر مخالفی نباشد و بهتر این است که رجوع شود وزارت مالیه که با نظر ریاست ثانوی بمجلس رجوع نماید (رایورت کمیسیون قوانین

مالیه راجع بماده هفتم از قانون متوفیات قرائت شد بمبارتیکه ذیلارقوم میشود.)

ماده ۷ سهم هر يك از ورثا ذکور از باصده تومان و سهم هر يك از ورثا اناث از دوپست و پنجاه تومان نباید تجاوز کند و هر گاه اضافه شد تقاضای آن ضبط دیوان میشود در صورتیکه ورثا حقوق شخصی دیوانی داشته باشند سهم هر يك از ورثا ذکور که علاوه موجب شخصی او متجاوز از باصده تومان و سهم هر يك از ورثا اناث که علاوه موجب شخصی او متجاوز از دوپست و پنجاه تومان باشد تقاضای از سهم از ورثا کسر میشود.

(در این ماده مذاکرات زیاد شد و جناب فهیم الملک مغیر کمیسیون یاره توضیحات لازم دادند پس از مذاکرات زیاد دو فقره پیشنهاد شد یکی از طرف آقای ۰۰۰۰ باین مضمون بنده پیشنهاد میکنم کسانیکه وظیفه داشته باشند و از بار وظیفه ارثی هم با آنها منتقل شود هر يك از آنها که بیشتر باشد در حق او برقرار خواهد شد.

رئیس - باین پیشنهاد رأی میگیریم هر کس این را قابل توجه میدانند قیام نماید.

رئیس - رد شد حالا باین پیشنهاد رأی میگیریم پیشنهاد آقای ناصر الاسلام قرائت شد باین مضمون بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۷ حذف شود.

رئیس - هر کس این پیشنهاد را تصویب نموده قابل توجه میدانند قیام نماید.

رئیس - اینهم رد شد حالا بماده هفت رأی میگیریم هر کس موافقت دارد با این ماده ورقه سفید خواهد انداخت.

فاتح الملک - باین ماده اصلاح شده رأی گرفته میشود.

رئیس - خیر بماده هفت کمیسیون (شروع باخذرای گردید.)

رئیس - ملاحظه میشود اغلب از آقایان ورثه همراه ندارند اینورقه داده شده است که همراه داشته باشند (رأی گرفته شد.)

معاضد الملک - عده حضار (۵۶) ورقه سفید (۲۸) الی (۲۲) امتناع (۶) اسامی آنها کرد کردند:

دکتر امیرخان - آقا سید ابراهیم مدرس - حاجی میرزا آقا - ناصر الاسلام - اسد الله میرزا - محمد هاشم میرزا - معتمدالتجار - حاجی فاتح الملک - ارباب کبخسرو - ممتازالدوله - دد خدا - دکتر اسمعیل خان - معزز الملک - اسد الله خان - مرتضی قلیخان - معاضد الملک - حاجی سید نصر الله مستشار الدوله - وکیلالتجار - آدینه محمدخان قوام الاسلام.

اسامی آنها که تصویب کرده اند:

آقای زنجانی - حاجی آقای شیرازی - ذکاء الملک - وحید الملک - میرزا احمد - فهیم الملک - عز الملک - کاشف - حسنعلی خان نواب - میرزا داودخان - حکیم الملک - اردبیلی آقای نوبری - حاجی میرزا رضاخان - آقاشیخ علیخان - آقا سید جلیل - قشقائی - گزازی - ادیبالتجار - بهجت - ابوالقاسم میرزا - متین السلطنه سید محمد باقر ادیب - حاجی شیخعلی - صدرالعلماء - شیبانی - منتصر السلطان.

تومان باشد از باصده تومان چقدر خواهند باو داد خوب بود برای اینهم يك حکمی معین میکنند.

رئیس - از این اختلافاتی که حاصل شد بعقیده من نتیجه این شد که این برگردد بکمیسیون و در آنجا وزیر مالیه حاضر شده نظر ریاست خودشانرا اظهار دارند بعد مورثه بمجلس پیشنهاد نمایند.

(اغلب تصدیق کردند و به همین قرار رجوع بکمیسیون گردید)

رایورت کمیسیون محاسبات راجع بمطالباتیکه بعضی از مجلس سابق داشتند قرائت شد.

معاضد السلطنه - چند نفر دیگر هستند که طلب دارند از مجلس سابق واسماشان برده نشده است از جمله یکی استاد قاسم معمار است که پس از بمباردمان مجلس فراراً به عتبات رفت و از آنجا هم بعضی جاهای دیگر رفت و حالا آمده است و بطوری مستاصل است که بنان شب واقفاً محتاج است و طلب او حقیقه بموجب رسیدگی که در زمان سابق شد و باو سند دادند حق است باید باو داده شود او خیلی پشیمانیست دیگر استاد حسن نجار است که دکان او را که جنب بهارستان است غارت کردند و استاد محمد کچ کار است که همین اطاق را کچ کاری کرد و طلب کارهای اینها همه روزه مطالبه میکنند و از این شخص بعد بلیه شکایت کرده اند عدلیه اسباب آنها را توقیف کرده است اینها اظهار داشتند این طلب راجع بمجلس است در باب تمام اینها لازم است يك توجهی شود.

مرتضی قلیخان - این اشخاصیکه اینجام برده شد اشخاصی است که سند دارند و در بون مذاکره اجمالی شد ولی چون خود آنها نبودند نگذشت و گذشته از این راجع میشد بکتابچه امین دربار و تقریباً چهار صد بیت تومان طلب او شد که چون عدلیه از او مطالبه میکنند این بود که مختصر رسیدگی شد و قرار شد درباره اشخاصیکه در اینجا کار کرده اند بحواله او طلب آنها تعقیق شده داده شود و این اشخاصیکه فرمودند از آنها هستند وجود این چهار صد کسری است و فرضاً اگر يك یا دو نفر بعد پیدا شود منافی با این رایورت نیست هر قدر طلب آنها معین شد با آنها می دهند آنچه کمیسیون تحقیق کرد و مسلم شد رایورت داده است خوبست مجلس هم رأی بدهد بعد در باب آن اشخاص که فرمودند بکمیسیون رجوع شود و کمیسیون در آن رأی بدهد اما در باب برات يك برات يك هزار و خورده بود که بکلی نزدیک بود مفقود شود و بعد از آنکه تحقیقات شد داده شد با اداره مباشرت و قدری از آنرا اداره مباشرت وصول کرد قدری از آنرا با قساقط وصول کردند و باینها دادند صورت حساب را بمجلس بیاورند.

ناصر الاسلام - عرض می کنم علاوه بر اسامی که آقای معاضد السلطنه فرمودند دوسه نفر دیگر هم بودند که مریضه بمجلس دادند و ادعای طلب کردند و اغلب از وکلای سابق که آنان هستند

رئیس - چون عده پنجاه و شش است نصف بعلاوه يك بیست و نه است باینجهت پذیرفته نشد

معزز الملک - بنده تصور میکنم اینکه اکثریت حاصل نشد برای اینست که مطلب درست از هم شکافته نشده است لازم میدانم قدری مذاکره شود [تجدید رأی شود]

رئیس - رأی تجدید میشود کسانیکه اماماده هفت رایورت کمیسیون موافقت دارند ورقه سفید بپندارند [رأی گرفته شد]

معاضد الملک - عده حضار ۵۸ ورقه سفید ۲۸ امتناع ۲۸

رئیس چون عده پنجاه و هشت است اکثریت بعلاوه يك سی میشود در اینجا تساوی است و تکلیف معلوم نشد اسامی آنها که رد کرده اند هشتروند بختیاری - رئیس - اسد الله میرزا - حاجی سید نصر الله اسد الله خان - وزیر زاده - ممتاز الدوله - معزز الملک - دهخدا - معاضد الملک - ارباب - مدرس - اردبیلی - ناصر الاسلام - آقا سید محمد رضا - مؤتمن الملک - معاضد السلطنه - حاجی میرزا آقا - محمد هاشم میرزا - دکتر امیرخان - وکیلالتجار - دکتر اسمعیل خان - آدینه محمد خان - قوام الاسلام - فاتح الملک - معتمدالتجار.

اسامی تصویب کنندگان:

نجات - حکیم الملک - ذکاء الملک - نوبری - شیبانی - حاجی میرزا رضا خان - زنجانی - حاجی آقا وحید الملک - ابوالقاسم میرزا - منتصر السلطان - میرزا داودخان - حاجی شیخ جلیل - آقا سید جلیل - متین السلطنه - عز الملک - نواب - فهیم الملک - تربیت - گزازی - آقا شیخ علی - قشقائی - ادیبالتجار - بهجت - حسنعلی خان - میرزا احمد - کاشف سید محمد باقر ادیب.

لسان الحکماء - بنده گمان میکنم این اشکال برای اینست که آنها که حامی قانونند نمیخواهند قانونشان بواسطه يك ماده متزلزل شود باین جهت بنده تصور می کنم اگر عرض لفظاً باصده تومان و دوپست و پنجاه تومان اینطور اصلاح شود که این مقدار را احد وظیفه ارثی قرار بدهند و حد وظیفه ارثی نوشته شود رفع اشکال شود.

معزز الملک - خوبست آقای وزیر مالیه هم نظریات خودشانرا در این باب بفرمایند شاید اشکال رفع شود.

وزیر مالیه - اولاً میخواستم عرض کنم خوبست هر قانونیکه در مجلس وضع میشود يك صورت بوزارتخانه بفرستند که آنها هم نظریات خودشانرا قبل از وقت حاضر نمایند دیگر اینکه بنده تصور نمی کردم این قانون امروز خوانده شود باینجهت چیزی برای این مطلب حاضر نکرده ام لیکن آنچه بنظر میرسد اینست که تفاوتی بین ذکور و اناث منظور شود اما در خصوص اناث خیلی موارد نادره یافت می شود که يك ورثه اناث داشته باشد و لیکن در ماده ثانی لازم میدانم تفصیح شود و در ضمن دو ماده نوشته شود و بنده نمیدانم نظریه مقرر در اینجا از روی چه بوده است در صورتیکه یک نفر حقوق شخصی او معادل هزار

تصدیق آنها را می کنند کمیسیون عرایض آنها را رجوع بکمیسیون محاسبات کرده است و بهمان ترتیبی که آقای مرتضی قلی خان فرمودند رسیدگی بشود در باره آنها هم توجهی بنمایند که خیلی پشیمان هستند.

ابوالقاسم میرزا - این بنده فرمایشات آقای معاضد السلطنه را تأیید می کنم و عرض می کنم اینها خیلی پشیمان هستند باید حقوق با آنها داده شود.

ارباب کبخسرو - در ضمن اسامی فقط اسم زین العابدین قهوه چی را برده اند و حال آنکه قهوه چی اندوه میرزا حسن آبادار بوده نمی دانم چه شد که اسم او را نوشته اند و در خصوص مدرسه ایتم هم که فرموده اند مدرسه باسم مرحوم میرزا جهانگیر خان بعضی تقاضا کرده و مسامحت کرده اند که تأسیس شود آن مرحوم هم چون حقی بمجلس سابق دارد و جان خود را در راه آن مجلس فدا کرده است خوبست این مدرسه باسم آن مرحوم تأسیس شود.

مرتضی قلی خان - در باب آبادار - قهوه چی که فرمودند در کمیسیون هم مذاکره شد منتهی دو نفرند که نوشته شده است اما در خصوص مدرسه ایتم نیت نمایندگان سابق این بود که در مدرسه شبانه روزی بجهت ایتم دائر شود و گفتند ایتمی که در کوچه و بازار متفرق اند و شبها در بازار می خوابند و يك روزی آقای نجات چیزی از اینها اظهار کردند يك مدرسه شبانه روزی ساخته شود که این جور ایتم را در آنجا از سرما و گرمای تابستان حفظ نمایند نیت وکلای سابق این بوده است اگر این نیت مقدس پیش برود خیلی صحیح است و در صورتی که این بشود این مدرسه که گفته اند که باید تأسیس شود بجهت او وجه بقدر کافی جمع شده است آن مدرسه خوبست باسم وکلای سابق تأسیس شود که یاد کاری از آنها باشد ولی امیدواریم هر دو این مدرسه تأسیس شود که برای نمایندگان سابق افتخاری باشد.

آقا میرزا اسمعیل نوبری - بنده موافقم با رایورت کمیسیون ولی يك پیشنهادی دارم کمیسیون نباید اسم ببرد که قهوه چی چقدر یا آبادار چقدر باید بنویسد اینقدر طلب مردم است از مجلس سابق و فرضاً اگر يك یا دو نفر بعد پیدا شود منافی با این رایورت نیست هر قدر طلب آنها معین شد با آنها می دهند آنچه کمیسیون تحقیق کرد و مسلم شد رایورت داده است خوبست مجلس هم رأی بدهد بعد در باب آن اشخاص که فرمودند بکمیسیون رجوع شود و کمیسیون در آن رأی بدهد اما در باب برات يك برات يك هزار و خورده بود که بکلی نزدیک بود مفقود شود و بعد از آنکه تحقیقات شد داده شد با اداره مباشرت و قدری از آنرا اداره مباشرت وصول کرد قدری از آنرا با قساقط وصول کردند و باینها دادند صورت حساب را بمجلس بیاورند.

ناصر الاسلام - عرض می کنم علاوه بر اسامی که آقای معاضد السلطنه فرمودند دوسه نفر دیگر هم بودند که مریضه بمجلس دادند و ادعای طلب کردند و اغلب از وکلای سابق که آنان هستند

تصدیق آنها را می کنند کمیسیون عرایض آنها را رجوع بکمیسیون محاسبات کرده است و بهمان ترتیبی که آقای مرتضی قلی خان فرمودند رسیدگی بشود در باره آنها هم توجهی بنمایند که خیلی پشیمان هستند.

ابوالقاسم میرزا - این بنده فرمایشات آقای معاضد السلطنه را تأیید می کنم و عرض می کنم اینها خیلی پشیمان هستند باید حقوق با آنها داده شود.

ارباب کبخسرو - در ضمن اسامی فقط اسم زین العابدین قهوه چی را برده اند و حال آنکه قهوه چی اندوه میرزا حسن آبادار بوده نمی دانم چه شد که اسم او را نوشته اند و در خصوص مدرسه ایتم هم که فرموده اند مدرسه باسم مرحوم میرزا جهانگیر خان بعضی تقاضا کرده و مسامحت کرده اند که تأسیس شود آن مرحوم هم چون حقی بمجلس سابق دارد و جان خود را در راه آن مجلس فدا کرده است خوبست این مدرسه باسم آن مرحوم تأسیس شود.

مرتضی قلی خان - در باب آبادار - قهوه چی که فرمودند در کمیسیون هم مذاکره شد منتهی دو نفرند که نوشته شده است اما در خصوص مدرسه ایتم نیت نمایندگان سابق این بود که در مدرسه شبانه روزی بجهت ایتم دائر شود و گفتند ایتمی که در کوچه و بازار متفرق اند و شبها در بازار می خوابند و يك روزی آقای نجات چیزی از اینها اظهار کردند يك مدرسه شبانه روزی ساخته شود که این جور ایتم را در آنجا از سرما و گرمای تابستان حفظ نمایند نیت وکلای سابق این بوده است اگر این نیت مقدس پیش برود خیلی صحیح است و در صورتی که این بشود این مدرسه که گفته اند که باید تأسیس شود بجهت او وجه بقدر کافی جمع شده است آن مدرسه خوبست باسم وکلای سابق تأسیس شود که یاد کاری از آنها باشد ولی امیدواریم هر دو این مدرسه تأسیس شود که برای نمایندگان سابق افتخاری باشد.

آقا میرزا اسمعیل نوبری - بنده موافقم با رایورت کمیسیون ولی يك پیشنهادی دارم کمیسیون نباید اسم ببرد که قهوه چی چقدر یا آبادار چقدر باید بنویسد اینقدر طلب مردم است از مجلس سابق و فرضاً اگر يك یا دو نفر بعد پیدا شود منافی با این رایورت نیست هر قدر طلب آنها معین شد با آنها می دهند آنچه کمیسیون تحقیق کرد و مسلم شد رایورت داده است خوبست مجلس هم رأی بدهد بعد در باب آن اشخاص که فرمودند بکمیسیون رجوع شود و کمیسیون در آن رأی بدهد اما در باب برات يك برات يك هزار و خورده بود که بکلی نزدیک بود مفقود شود و بعد از آنکه تحقیقات شد داده شد با اداره مباشرت و قدری از آنرا اداره مباشرت وصول کرد قدری از آنرا با قساقط وصول کردند و باینها دادند صورت حساب را بمجلس بیاورند.

ناصر الاسلام - عرض می کنم علاوه بر اسامی که آقای معاضد السلطنه فرمودند دوسه نفر دیگر هم بودند که مریضه بمجلس دادند و ادعای طلب کردند و اغلب از وکلای سابق که آنان هستند

درد و یاخیز اینرا باید تحقیق کرد یکمرتبه اینستکه طلب محقق شده است حالا طلب را باید داد یا نباید داد البته طلب مردم را باید داد مگر کسی هست بگوید طلب مردم را نباید داد ابتدا ممکن نیست چنین حرفی زده شود پس باید تحقیق کرد هر کس طلب دارد باید طلب او را داد و رأی هم لازم نیست بلکه غلط است.

مرتضی قلیخان - اینجا عرض میکنم مجلس حالا در باب این رایورت رائی که میدهد این است که اداره مباشرت جمع و خرج آنرا بکیرد و هر چه که طلب مردم است و محقق شد بدهد و بعد کمیسیون محاسبات رسیدگی نموده رایورت بدهد مجلس هم تصویب خواهد کرد.

رئیس - آنجا من منتظر بودم که بعضی اینکه این مطلب مطرح شد رأی غالب این باشد که بطوریکه آقاشیخ ابراهیم گفتند اداره مباشرت رسیدگی کرده بعد از محقق شدن بدهد و دیگر محتاج برای مجلس نباشد مسئله دیگر صحبت مدرسه ایتم است آن شکلی از موضوع خارج است و یکمطلب علیحده است (رجوع شد بکمیسیون محاسبات)

رایورت کمیسیون مبتکران راجع طرح دکتر امیر خان قرائت شد در اخذ تومانی بکتران از مالیات نواقل برای مخارج حفظ الصحه که کمیسیون مبتکران آن طرح را قابل توجه دانسته بمجلس صورت داده بود.

اسد الله میرزا - اینجا گفته میشود عشم مالیات نواقل را برای مخارج حفظ الصحه بگیرند بنده عرض میکنم اصلاً مالیات نواقل چه شد دوام اینجا نشسته و مذاکره کردیم و قانونی نوشتم چه اشکری بر آن مترتب شد این مسئله تأسیس شد بآخر دولتی امضاء کرد یا نکرد بنده از قرار اینکه میشنوم مالیات نواقل هنوز مجری نشده است نمیدانم علتش چیست اگر دولت نظریاتی داشته است چرا پیشنهاد نکرده اند و اگر نظریاتی ندارند دولت هم امضاء کرده است چرا مجری نشده است اگر آقای رئیس اطلاعی دارند بفرمایند.

رئیس - اطلاع بنده بیش از اطلاع حضرت والایست قانونی از مجلس گذشت و پیش دولت فرستاده شد نمی دانم چه شده است.

دبیر الملک معاون وزارت داخله - قانون مالیات نواقل تصویب دولت رسیده است و به موقع اجرا هم گذاشته شده بعضیها مجری شده و بعضی را مشغول اجرا میباشد.

رئیس - در قابل توجه بودن این طرح رأی میگیریم.

آقاشیخ ابراهیم زنجانی - کمیسیون که تصویب کرد و مجلس هم که رأی داد برای این بود که مالیات نواقل صرف معابر بشود و حالا بجهت تقسیم میخواهند آن مالیات را از محل خودش در غیر آن مصرف نمایند.

دکتر امیرخان - اهمیت این طرح در نظر نمایندگان معلوم است مطابق صورتیکه بمجلس حفظ الصحه رسیده است تقریباً سالی صد هزار طفل بواسطه مرض آبله و دیگر تری تلف میشوند در صورتی که ما میتوانیم از روی قوانین حفظ الصحه جلوگیری کنیم کلاً اقل از صد هزار نود هزار صحت یابند اگر این بکمرش بود که ممکن نبود جلوگیری کرد يك مطلبی بود اما بکمرش که میشود آنرا جلوگیری

کرد باید اقدام نمود که آنقدر تلفات نشود و برای اینکه پای جان در میان بود باینملاحظه عشر نوافل را از برای اینمصل معین کردیم و بنده عقیده ام اینستکه مخالفی در این نباشد.

متمین السلطنه - این طرح را آنقدر بیکراجم بحفظ الصحه است خیلی صحیح میدانم و البته مجلس هم قابل توجه خواهد دانست و آنچه متملق بعشری از مالیات نوافل است چنانچه کمیسیون مبتکرات گفته اند بکلی بیمناسبت است وقتی که ما مخارج اینرا می سنجم و این معلی که از برای این طرح پیشنهاد کرده اند خیلی کم است و باید اقدام جدی از طرف بلدیة بشود برای حفظ الصحه مردم از حیث تنظیف مجرای آب وغیره و خود جناب دکتر امیرخان خواهند تصدیق کرده که اول جلوگیری از مریض شدن باید نمود و در هر مملکت برای هم کاری و برای شخصی اول اقدامات میکنند که آن شخص ناخوش نشود و وقتی که ناخوش شد آنوقت در مقام معالجه بر میآیند پس باید اول نقطه نظر را بتنظیف آبها و كوچه ها داشت بعد از آنکه قدری یا کیزه شد آنوقت در مقام معالجه امراض بر آمد و بنده عقیده ام اینستکه این طرح قابل توجه نخواهد شد میگویم که این طرح بر گردد بکمیسیون مبتکرات و جناب دکتر طرح خودشان را پس بگیرند و طرح دیگری برای کلبه حفظ الصحه پیشنهاد نمایند.

دکتر امیر خان - بنده خیلی تعجب میکنم از این نطقی که فرمودند چون آبله کوبی معالجه مرضی نیست همین طور که خیابانها را پاک میکنند برای اینکه از گرد و غبارش امراض حاصل نشود و لباس گل نشود همین قسم آبله میگویند از برای اینکه جلوگیری از امراض دیگر بنمایند مثل اینکه آبله موجب کوری چشم میشود یا اگر هم خوب شود صورت آبله دار میشود پس کوبیدن آبله جلوگیری است از امراض دیگر و من اینطرحرا خیلی اهمیت میدهم حتی اگر در خیابانها زود تر اقدام شود بهتر است.

رئیس - بیش از این مذاکره لازم نیست حالا رأی می گیریم در قابل توجه بودن این هر کس اینرا قابل توجه می داند قیام نماید. [با اکثریت پذیرفته شد]

دکتر امیر خان - چون این طرح خیلی مهم است بنده تقاضای فوریت آنرا میکنم.

اسدالله میرزا - دلیل فوریت را بیان نمائید. **فاتح الملک** - دلیل فوریت جلوگیری از آدم کشی.

دکتر امیر خان - به مجلس حفظ الصحه که دولتی است و اعضاء آن اطباء دیپلمه و اطباء سفارات هستند متصل حکما کاغذ می نویسند که بواسطه نداشتن ماده آبله و نبودن سرم اطفال ناقص و تلف میشوند دیگر آنکه اگر بعضی هم ماده آبله وارد نمایند همین که قدری مانند ضایع میشود بسایند زود بزود وارد کرد و فقط در تهران سفارت فرانسه وارد میکند بیک قدری و مجاناً می دهد و مقرر گذاشته ایم در آن مجلس که يك مقداری در سال ماده آبله و سرم دیفتری وارد کنیم و مجاناً معالجه نمایم و محلی عجاله از برای آن غیر از آنچه پیشنهاد کردم

بنظرم نرسید و اگر ممکن بود آقایان نمایندگان را در آن ویزیت خودم ببرم و آن مرض را بآنها نشان بدهم یقین دارم بدون هیچ فوت وقت تصویب می فرمودند.

رئیس - حالا بر حسب تقاضای دکتر امیرخان رأی در فوریت آن می گیریم هر کس موافقت دارد قیام نماید.

(اکثریت حاصل شد)

رئیس - از شنبه چهارم هنوز آندو نفر را برای آندو کمیسیون انتخاب نکرده اند.

حسنعلی خان - سه دفعه است صورتی از طرف آقای حاجی سید نصرالله رئیس شعبه داده شده که حاضر شود تمام اعضاء شعبه هم نوشته اند اطاعت می شود لکن حاضر نشده اند هر وقت رفته ایم اکثریت حاصل نشده است.

معزز الملک - بعقیده بنده این بهترین مخارجی است که پیشنهاد کرده اند و خوبست آنطرح بکمیسیون قوانین مالیه رجوع شود.

رئیس - بعضی اظهار داشتند بکمیسیون معارف رجوع شود بعضی اظهار داشتند بکمیسیون داخله رجوع شود حالا خوبست معین نمائید بکمیسیون.

دبیر الملک - این مسئله راجع بکمیسیون داخله است چون راجع بحفظ الصحه است و حفظ الصحه در تحت نظر وزارت داخله است.

وکیل الرعایا - بنده خواستم از هیئت رئیسه استعفا کنم که در کمیسیون فوائد عامه يك راپورت هست در خصوص تحقیقاتی که در باب جزیره هرمز و خلیج فارس شده و نیامدن آن بمجلس اسباب شده است که اشخاصیکه سزاوار بود در حق آنها پاره اقدامات شود آنها در صدد دسته بندی شده اند و بنده لازم میدانم هر چه زود تر آن راپورت بمجلس بیاید و تصور نکنند از آن دسته بندیها و اقدامات اطلاع نداریم با از آن اقدامات نتیجه حاصل میشود.

رئیس - موضوع مذاکرات جلسه آتی راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع بقابریك صابون سازی، قانون قبول و نکول پروات، طرح آقای صدیق حضرت درباره طرح بودجه مجلس.

دفتصر السلطان - راپورت راجع بجزیره هرمز و خلیج فارس روز شنبه بمجلس تقدیم میشود و در راپورت هم رأی کمیسیون هم رأی هر دو وزیر هست.

وکیل الرعایا - میخواستم عرض کنم که این راپورت جزع دستور روز شنبه گذاشته شود.

معاون الدوله و وزیر امور خارجه - این نظامنامه اساسی وزارت خارجه است تقدیم مجلس مقدس میشود.

دکتر علیخان - هر روز در دستور چند مطلبی معین میشود و نمیتوانیم بگذرانیم تمام اینها را از مجلس بنده سابق هم عرض کردم حالا هم عرض میکنم خوبست در دستور يك یاد و مطلب معین شود که بتوانیم بگذرانیم.

رئیس - تفاوت نمیکند اگر وقت داشته باشیم میخوانیم والا میماند.

کاشف - در مسائل راجعه بتجارت ماه خبلی لازم است مواظبت داشته باشیم که همیشه اسباب پیشرفت تجارت را فراهم کنیم بنده اطلاع دارم که خیلی شرکتهای بعضی می خواهند تأسیس کنند وای چون شنیده اند قانون تأسیس شرکتهای در مجلس است منتظرند که از مجلس بگذرد استعفا می کنم باینجهت قانون شرکت ها زود تر در از دوزور گذاشته شود يك استواری هم از وزارت امور خارجه کرده ام در خصوص اموال تجار که رحیمخان بغارت برده است چه اقدامی کرده اند.

فهییم الملک - چنانچه خاطر تمام آقایان مستحضر است هنوز عده و کلا بهفتاد نرسیده است است در صورتیکه چقدر اهتمام در این باب شده است و البته وزارت داخله در رساندن نمایندگان ولایات اقدامات لازمه خواهند نمود لکن و کبلی که از مجلس خارج شده است انتخاب عوض اوبا مجلس است استعفا میکنم عوض آقای دبیر الملک را زودتر انتخاب فرمائید.

آقا سید حسین اردبیلی - در خصوص نمایندگان سمنان و دامغان هم آخر حل نشد خوبست راپورت آنهم بمجلس بیاید.

رئیس - راپورت برنگشته است.

آقا شیخعلی - خوبست عرض آقای دبیر الملک ملک زاده را انتخاب نمایند چون حقیقه خبلی لایق است.

رئیس - آن راجع با اکثریت مجلس است **شبیانی** - راپورت کمیسیون راجع بقوم السلطنه خوبست جزع دستور شود.

رئیس - اگر وقت پیدا کردیم قرار می دهیم [رئیس حرکت کرد مجلس بکریع از شب گذشته ختم شد]

جلسه ۸۹

صورت مشروح مجلس یوم شنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت ونیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای مستشارالدوله منعقد شد.

آقای معاضد الملک صورت مجلس یوم پنجشنبه ۲۴ رافرائت کردند.

رئیس - در صورت مجلس ملاحظه هست؟ (اظهاری نشد)

هرتضی قلیخان - چند فقره نوشتهجات و پرواتی است که از طلاب نجف اشرف رسیده صورت آن قرائت میشود (صورتی قرائت کردند بترتیب ذیل)

از طرف طلاب مدرسه مرحوم اسدالله طهرانی کاغذی رسیده و بعنوان اعانه داده اند ۸۹ تومان از طرف طلاب گیلانی مقیمین نجف اشرف ۲۰۰ تومان.

از طرف طلاب خراسانی مقیمین نجف اشرف ۵۲۰۷۵ تومان.

از طرف اطفال خورده سال ایرانی مقیمین نجف اشرف ۱۵۶۵ تومان. از طرف آقای آقا شیخ هادی شمسه دو لیره.